

Вікторія Олександрівна **МОГИЛЕВСЬКА**

п.н.с., Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3939-7717>

e-mail: vikimogylevska@gmail.com

РОЛЬ ОБОРОННОГО ПЛАНУВАННЯ В МЕХАНІЗМІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОННИМИ РЕСУРСАМИ

Статтю присвячено аналізу процесу забезпечення ефективного управління оборонними ресурсами. Висвітлено чинники, які впливають на загальну ефективність управління оборонними ресурсами. До основних з них відносять такі: досконалість механізму як оборонного, так і бюджетного планування, достатність всього ресурсного потенціалу країни, який стосується забезпечення оборонних потреб на окреслений період часу; рівень воєнної безпеки держави, стан розвитку науково-технічного потенціалу країни та професійний рівень фахівців, які долучаються до управління оборонними ресурсами на різних рівнях. Обґрунтовано важливість проведення оборонного планування, що включає в себе окреслення пріоритетів та напрямів розвитку сил оборони. Детально розглянуто завдання, які спрямовано на посилення обороноздатності Збройних Сил України у середньостроковій перспективі. Важливість оборонного планування підтверджено досвідом передових країн світу, зокрема країн, які є членами НАТО.

Ключові слова: обороноздатність, оборонне планування, управління оборонними ресурсами

ВСТУП

Для того щоб успішно протидіяти гібридній агресії на сучасному етапі, варто акцентувати зусилля держави на те, щоб вдосконалити розвідувальні, військові, кібер-безпекові та інші напрями оборони. Водночас важливим питанням є залучення додаткової допомоги від країн-партнерів та розширення партнерства з іншими країнами світу. Тому доцільно дослідити наявний механізм управління оборонними ресурсами з врахуванням передового досвіду різних країн НАТО та наявного досвіду за період повномасштабної агресії РФ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням питання оборонного планування в механізмі управління оборонними ресурсами займалися такі вчені як В. Богданович, М. Денежкін, І. Корж, П. Крикун, А. Лобанов, А. Петренко, І. Романченко, Ф. Саганюк, О. Семенко, Л. Скуріневська, О. Сурков, О. Устименко та ін. Однак важливість оборонного планування в механізмі управління оборонними ресурсами залишається відкритим та актуальним питанням для подальшого вивчення.

МЕТА статті полягає у дослідженні необхідності та ролі оборонного планування в механізмі управління оборонними ресурсами, який впливає на обороноздатність Збройних Сил України (ЗСУ) у середньостроковій перспективі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою статті є нормативно-правові акти, монографії та матеріали періодичних видань. У дослідженні застосовано методи індукції та дедукції, системного аналізу та синтезу, а також метод узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Процес забезпечення ефективного управління оборонними ресурсами можливий тоді, коли відбувається їх чітке планування та прогнозування з врахування різних чинників. До основних з них, які безпосередньо впливають на загальну ефективність управління оборонними ресурсами відносять такі:

- досконалість механізму як оборонного, так і бю-

джетного планування;

- достатність всього ресурсного потенціалу країни на напрямі забезпечення оборонних потреб на окреслений період часу;

- рівень воєнної безпеки держави;

- стан розвитку науково-технічного потенціалу країни;

- професійний рівень фахівців, які долучаються до управління оборонними ресурсами на різних рівнях.

Механізм управління оборонними ресурсами являє собою пошук воєнно-економічних рішень раціонального характеру, які стосуються розвитку силових структур країни, завдання яких полягає в надійній обороні країни. В основу його механізму передусім вкладають можливість вирішення різних задач. Водночас досить складно стверджувати про одне можливе оптимальне рішення в цій сфері, оскільки його точність залежить від якості вхідних даних та методів пошуку. Якісне рішення того чи іншого питання вимагає високої кваліфікації персоналу та більше часу [3].

Тому важливе місце в цьому посідає оборонне планування, що є важливим процесом, для того щоб забезпечити обороноздатність країни. В Україні воно базується на законодавстві про національну безпеку та розробляється на основі концепції оборонного планування на стратегічному рівні. Крім цього, оборонне планування включає в себе окреслення пріоритетів та напрямів розвитку сил оборони, інфраструктури та підготовки військ, озброєння та військової техніки. Воно передбачає розробку програм, концепцій та планів з врахуванням потенційних та реальних загроз, а також фінансових можливостей країни [1].

Для проведення успішного оборонного планування в Україні застосовується методологія планування на базі спроможностей ЗСУ. Інакше кажучи, планування проводиться як з врахуванням наявних, так і потенційних спроможностей ЗСУ, що застосовуються для вирішення завдань оборони. Під час планування враховуються всі стратегічні, оперативні, тактичні, технічні та фінансові питання. Так, визначаються потрібні якість та кількість зброї і військової техніки, потрібні ресурси, трудові кадри, інфраструктура та технології для втілення поставлених цілей. Важливим аспектом обо-

ронного планування є дослідження загроз та сценаріїв виникнення можливих конфліктів. Це передусім включає оцінювання противників, їх намірів та можливостей, а також аналіз внутрішніх чинників, які мають вплив на оборонну політику з урахуванням геополітичної обстановки [2].

Враховуючи ситуацію, яка зараз склалася в країні, основний пріоритет має полягати у збільшенні обороноздатності ЗСУ та інших військових структур, для того щоб ефективно виконувати поставлені завдання. Завданнями у посиленні обороноздатності ЗСУ є такі (рис. 1).

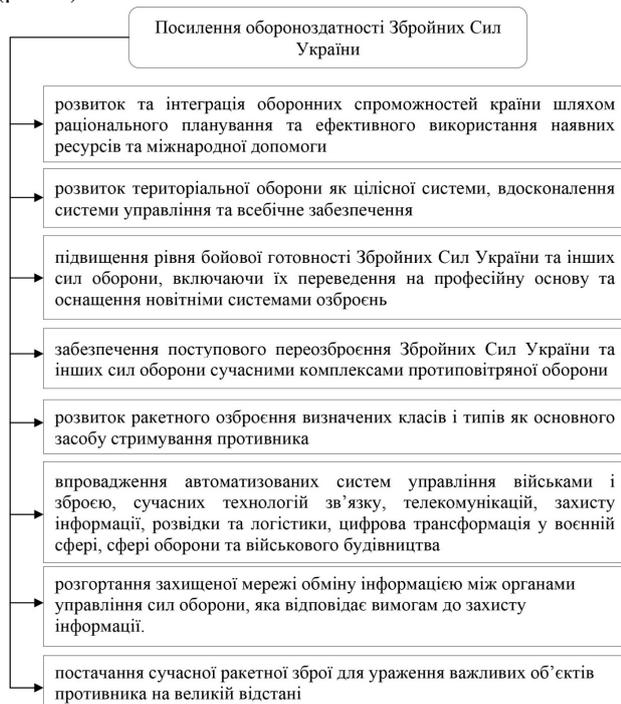

Рис. 1. Завдання, які спрямовані на посилення обороноздатності Збройних Сил України у середньостроковій перспективі [5]

Важливість оборонного планування підтверджується досвідом передових країн світу. Так, оборонне планування в НАТО є постійним процесом, що включає в себе моніторинг та контроль на всіх етапах. В цих країнах Міжнародний військовий штаб та Міжнародний секретаріат розробляють рекомендації, застосовуючи аналіз та оцінювання ситуації у світі. Відповідно до наведених рекомендацій розробляються «Керівні вказівки міністрів». Завдяки цьому документу визнача-

ються стратегічні завдання та цілі, а також рекомендації, які спрямовуються на реалізацію стратегії та політики Альянсу. Водночас національні плани мають розроблятися на основі наведених «Керівних вказівок міністрів» для кожної окремої держави-члена. Цей процес є одним із перших при плануванні військових сил. Стратегічним командуванням Операційно-стратегічними силами НАТО з трансформації розробляються «Цільові завдання з розвитку збройних сил НАТО». Переважно ці завдання спрямовуються на те, щоб забезпечити операційну здатність НАТО на виконання всього спектру операцій. Вони є базою для ефективного планування та розгляду на Північноатлантичній раді, що окреслюють стратегічний напрямок розвитку Збройних Сил НАТО [4].

Водночас оцінювання оборонних питань є третім етапом всього циклу планування в НАТО кожного року. Під час аналізу оцінюються плани розвитку Збройних Сил держав-членів НАТО з врахуванням їх фінансових можливостей на індивідуальній основі. Для прикладу, «Цільові завдання НАТО» розробляються на десятирічний період. Цей аналіз дає можливість окреслити наскільки держави-члени зможуть виконати власні зобов'язання та запровадити стандарти НАТО в своїх оборонних та фінансових планах [6].

Важливим напрямом в цьому аспекті є запровадження матриці відповідальності з чітким переліком завдань, що є важливим етапом для реалізації системи оборонного планування. Такий підхід дає можливість чітко визначити структуру, відповідальних за виконання завдань та забезпечити їх скоординовану роботу. Це дає змогу полегшити прийняття управлінських рішень, уникнути дублювання функцій та забезпечити ефективну взаємодію між структурами системи оборони.

ВИСНОВОК

Отже, в механізмі управління оборонними ресурсами важливим складником є стратегічний рівень оборонного планування, що передбачає окреслення завдань та відповідальності всіх структур держав, які залучаються до оборони. Це дає змогу оперативно, ефективно та якісно виконувати завдання в області безпеки та оборони кожної країни. Саме це планування є важливим інструментом для забезпечення координації та співпраці між різними країнами та національними структурами у забезпеченні безпеки.

Список використаних джерел

- Корж І. Удосконалення законодавства України у сфері оборони: політичні і професійний аспекти. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення* (м. Київ, 23.04.2021). Київ, 2021. С. 121–125.
- Петренко А. Г. Щодо впровадження оборонного менеджменту та управління змінами в Міністерстві оборони України. *Наука і оборона*. 2019. № 2. С. 3–8.
- Саганюк Ф.Д., Устименко О.В. Оборонний менеджмент: управління ризиками: монографія. Київ, 2022. 324 с.
- Семенко О., Скуріневська Л. Показники та критерії оцінювання ефективності функціонування системи управління оборонними ресурсами сектору безпеки та оборони України (структура, зміст). *Journal of Scientific Papers «Social Development and Security»*. 2023. № 2. С. 112–128. URL: <https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.2.10>.
- Стан і перспективи розвитку системи оборонного планування в Збройних Силах України / І.С. Романченко та ін. *Наука і оборона*. 2017. Вип. № 1. С. 25–30. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2017-0-1-25-30>.
- Сурков О.О., Лобанов А.А. Розроблення цілісної методології стратегічного планування розвитку Збройних Сил України на основі спроможностей. *Збірник наукових праць Державного науково-дослідного інституту випробувань і сертифікації озброєння та військової техніки*. 2021. Вип. № 3(9). С. 130–144.

References

1. Korzh I. Improving Ukrainian legislation in the field of defense: political and professional aspects. *Collection of materials of the scientific and practical conference Development of Ukrainian legislation in the field of defense: problems of adaptation to NATO standards and ways of their solution* (Kyiv, 23.04.2021), Kyiv, 2021. pp. 121–125. (in Ukrainian).
2. Regarding the implementation of defense management and change management in the Ministry of Defense of Ukraine. *Science and Defense*. 2019. № 2. pp. 3-8. (in Ukrainian).
3. Defense Management: Risk Management: Monograph. Kyiv, 2022. 324 s. (in Ukrainian).
4. Indicators and criteria for assessing the effectiveness of the defense resources management system of the security and defense sector of Ukraine (structure, content). *Journal of Scientific Papers "Social Development and Security"*. 2023. № 2. pp. 112–128. URL: <https://doi.org/10.33445/sds.2023.13.2.10>. (in Ukrainian).
5. Status and prospects for the development of the defense planning system in the Armed Forces of Ukraine / I.S. Romanchenko et al. *Science and Defense*. 2017. № 1. pp. 25–30. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2017-0-1-25-30>. (in Ukrainian).
6. Surkov O.O., Lobanov A.A. Development of a holistic methodology for strategic planning of the development of the Armed Forces of Ukraine based on capabilities. *Collection of scientific works of the State Research Institute for Testing and Certification of Armaments and Military Equipment*. 2021. № 3(9). pp. 130-144. (in Ukrainian).

Viktorii MOHYLEVSKA

Leading Researcher, The center for military-strategic research of the National defense university of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3939-7717>

e-mail: vikimogylevska@gmail.com

THE ROLE OF DEFENSE PLANNING IN THE DEFENSE RESOURCE MANAGEMENT MECHANISM

The paper is devoted to the analysis of the process of ensuring effective management of defense resources. The paper highlights the factors that affect the overall effectiveness of defense resource management. The main ones include the following: the perfection of the mechanism of both defense and budget planning, the sufficiency of the entire resource potential of the country, which concerns the provision of defense needs for a specified period of time; the level of military security of the state, the state of development of the country's scientific and technical potential and the professional level of specialists involved in the management of defense resources at various levels. The importance of conducting defense planning is substantiated, which includes outlining priorities and directions for the development of defense forces. The tasks aimed at strengthening the defense capability of the Armed Forces of Ukraine in the medium term are considered in detail. Among them, the following should be highlighted: strengthening the defense capability of the Armed Forces of Ukraine; development and integration of the country's defense capabilities through rational planning and effective use of available resources and international assistance; development of territorial defense as an integrated system, improvement of the control system and comprehensive support; increasing the level of combat readiness of the Armed Forces of Ukraine and other defense forces, including their transfer to a professional basis and equipping with the latest weapons systems; ensuring the gradual rearmament of the Armed Forces of Ukraine and other defense forces with modern air defense complexes; development of missile weapons of certain classes and types as the main means of deterring the enemy; introduction of automated systems for commanding troops and weapons, modern communication technologies, telecommunications, information protection, intelligence and logistics, digital transformation in the military sphere, the defense sphere and military construction; deployment of a secure information exchange network between defense force management bodies, which meets the requirements for the protection and supply of modern missile weapons to destroy important enemy objects at long distances. The importance of defense planning has been confirmed by the experience of advanced countries in the world, in particular countries that are members of NATO.

Keywords: defense capability, defense planning, defense resource management